

**Міністерство освіти і науки України
Донбаська державна машинобудівна академія
Факультет інтегрованих технологій і обладнання**

Затверджую:

Декан факультету інтегрованих
технологій і обладнання

 О. Г. Гринь

« » 2023 р.

**ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З
БЛОКУ ДИСЦИПЛІН ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ АТЕСТАЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ**

Галузь знань: **01 Освіта / Педагогіка**

Спеціальність: **017 Фізична культура і спорт**

Освітньо-кваліфікаційний рівень: **бакалавр**

Кваліфікація: **бакалавр фізичної культури і спорту**

Програма ухвалена
на засіданні кафедри фізичного виховання і спорту,
Протокол № 17 від «02» травня 2023 р.

Краматорськ-Тернопіль
2023 р.

1. Загальні положення

Атестація здобувачів ОС «Бакалавр» здійснюється на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, передбачених освітньо-професійною програмою підготовки спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Комплексний кваліфікаційний екзамен є кінцевим етапом підсумкової перевірки та оцінки набутих у закладі вищої освіти загальних та професійних компетентностей та становить особливу комплексну форму контролю, що у найбільш повному і чіткому вигляді характеризує досягнутий освітньо-кваліфікаційний рівень студента.

Комплексний кваліфікаційний екзамен (далі – кваліфікаційний екзамен) є заключним підсумковим контролем, метою якого є визначення рівня професійної придатності випускників закладу вищої освіти до роботи в галузі 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Кафедра фізичного виховання і спорту бере участь в удосконаленні планових та облікових документів, підготовці посібників, методичних рекомендацій, проведенні консультацій, обговоренні педагогічних інновацій, прийнятті рішень з удосконалення системи контролю та оцінювання та підготовці пропозицій щодо атестації здобувачів ОС «Бакалавр» за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Кваліфікаційний екзамен проводиться як комплексна перевірка знань студентів з наступних навчальних дисциплін:

- Теорія і методика фізичного виховання;
- Теорія і методика викладання обраного виду спорту;
- Теорія і методика дитячо-юнацького спорту;
- Загальна теорія підготовки спортсменів;
- Олімпійський і професійний спорт;
- Адаптивний спорт;
- Спортивна педагогіка.

Кваліфікаційний екзамен, за умов всебічного аналізу його результатів, дозволяє найбільш вичерпно з'ясувати позитивний досвід і недоліки в організації, змісті та методиці викладання дисциплін навчального плану, а також самостійної роботи студентів.

Усі зміни і доповнення до цієї Програми проводяться за рішенням засідання кафедри фізичного виховання і спорту та екзаменаційної комісії не пізніше, як за місяць до проведення кваліфікаційного екзамену, з обов'язковим інформуванням студентів.

2. Організація, проведення та етапи комплексного кваліфікаційного екзамену

Відповідальним за організацію кваліфікаційного екзамену є завідувач випускової кафедри (фізичного виховання і спорту), а за безпосереднє

проведення екзамену і визначення індивідуальних оцінок – екзаменаційна комісія.

Екзаменаційна комісія формується з професорсько-викладацького складу кафедри фізичного виховання і спорту в кількості чотирьох осіб на чолі з головою – висококваліфікованим фахівцем з фізичної культури і спорту, який має вчений ступінь або звання, що відповідають фаху або запрошується з інших закладів вищої освіти, наукових інститутів, чи установ фізкультурного напрямку.

Складання кваліфікаційного екзамену проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участю не менше половини її складу за обов'язкової присутності голови комісії.

Голова екзаменаційної комісії за встановленою формою затверджується ректором ДДМА не пізніше ніж за два місяці до початку роботи комісії.

Голова екзаменаційної комісії зобов'язаний:

- ознайомити всіх членів комісії з їх правами та обов'язками;
- довести до членів екзаменаційної комісії основні завдання та вимоги щодо атестації студентів, критерії оцінювання якості підготовки випускників, розклад роботи екзаменаційної комісії, особливості організації та проведення кваліфікаційного екзамену;
- забезпечити роботу комісії відповідно до затвердженого розкладу;
- обов'язково бути присутнім на кваліфікаційному екзамені, на засіданнях комісії під час обговорення результатів екзаменів, виставленні оцінок, вирішенні питань про присвоєння відповідного ступеня вищої освіти, професійної кваліфікації та видачі дипломів державного зразка або відмові у їх видачі (з необхідною аргументацією);
- контролювати роботу секретаря комісії щодо підготовки необхідних документів до початку роботи комісії та оформлення протоколів;
- скласти звіт про результати роботи комісії та після обговорення його на заключному засіданні подавати ректорові через навчальний відділ академії.

Персональний склад членів комісії та екзаменаторів затверджується ректором ДДМА не пізніше ніж за місяць до початку роботи екзаменаційної комісії.

Секретар комісії призначається наказом ректора ДДМА з числа працівників кафедри фізичного виховання і спорту і не є членом комісії.

Секретар комісії забезпечує правильне і своєчасне оформлення документів. До початку роботи комісії секретар повинен:

- отримати бланки протоколів засідання комісії;
- підготувати відомість результатів успішності тестування студентів зі спеціальності (якщо таке передбачено);
- отримати супровідні документи (накази, розпорядження, подання голові екзаменаційної комісії щодо складання кваліфікаційного екзамену, відомості про виконання студентами навчального плану і отримані оцінки,

залікові книжки тощо), що необхідні для забезпечення якісної та кваліфікованої роботи комісії.

Під час роботи комісії секретар:

– доводить до відома голові та членам комісії інформацію, що стосується її роботи;

– веде протоколи засідань екзаменаційної комісії.

Після засідання екзаменаційної комісії секретар комісії передає до архіву ДДМА оформлений протокол.

Завданнями екзаменаційних комісій є:

– комплексна перевірка й оцінка практичної фахової підготовки здобувачів вищої освіти, встановлення її відповідності Стандартам вищої освіти;

– прийняття рішення про присвоєння випускникам відповідного ступеня вищої освіти і кваліфікації та видачу диплому;

– розроблення пропозицій щодо подальшого поліпшення якості підготовки фахівців.

До кваліфікаційного екзамену допускаються студенти, які виконали вимоги навчального плану, мають всі залікові та екзаменаційні оцінки з усіх навчальних дисциплін, захистили курсові роботи, звіт з виробничої та навчальних практик тощо.

Кваліфікаційний екзамен складається з наступних *етапів*:

1. Ознайомлення бакалаврів із програмою і вимогами екзаменаційної комісії.

2. Проведення регулярних консультацій.

3. Проведення лекцій.

4. Проведення кваліфікаційного екзамену:

– в присутності всіх студентів розкривається конверт з екзаменаційними білетами головою екзаменаційної комісії;

– кожен студент бере один білет;

– на підготовку студентам дається 1 година;

Студенти зобов'язані: своєчасно з'явитися на комплексний кваліфікаційний екзамен; під час підготовки до відповіді користуватися виключно чернеткою, виданою секретарем комісії з печаткою факультету; надати максимально повну відповідь на всі питання екзаменаційного білету та членів екзаменаційної комісії; дотримуватись встановлених правил проведення кваліфікаційного екзамену та вимог.

Студентам забороняється залишати екзаменаційну аудиторію протягом кваліфікаційного екзамену, за винятком, якщо вони завершили всі передбачені процедури і на цій підставі отримали дозвіл екзаменатора.

Студентам забороняється брати до екзаменаційної аудиторії будь-які книжки, зошити, папери, а також портфелі, сумки, інші речі, в яких ці книжки або папери можуть знаходитися. Заборонено користуватись мобільним телефоном.

Будь-який студент, який здійснив спробу занести ці речі до екзаменаційної кімнати або ж скористатися цими матеріалами чи мобільним

телефоном під час екзамену; спробу отримати безпосередньо чи опосередковано допомогу іншого студента, або допомогти іншому студенту – буде позбавлений права скласти кваліфікаційний екзамен. На вимогу екзаменатора студент повинен терміново залишити екзаменаційну аудиторію.

Під час проведення кваліфікаційного екзамену студентам забороняється спілкуватися між собою. Всі питання з'ясовуються через екзаменатора.

Студентам, які успішно пройшли державну атестацію, екзаменаційною комісією присвоюється кваліфікація «бакалавр фізичної культури і спорту».

Студентам, які не склали кваліфікаційний екзамен з поважних причин, за рішенням ректора ДДМА, дозволяється повторне складання кваліфікаційного екзамену на наступний навчальний рік.

3. Критерії оцінювання рівня знань студентів

Опитування випускників проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії. У випадку спірної оцінки голова екзаменаційної комісії приймає рішення шляхом проведення відкритого голосування серед членів комісії.

Кваліфікаційний екзамен складається з 40 білетів, має комплексний характер і передбачає перевірку рівня знань та ступеня сформованості загальних та професійних компетентностей студентів.

Всі екзаменаційні білети є рівнозначні за складністю. Структура білетів містить три питання.

Таблиця 1

Загальна шкала оцінювання

Національна шкала оцінювання	Методика визначення оцінки	100-бальна оцінка	Оцінка за шкалою ECTS
Відмінно	Визначається середнє арифметичне з оцінок за відповідь на кожне теоретичне питання і конвертується у 100 – бальну шкалу	90-100	A
Добре		81-89	B
		75-80	C
Задовільно		65-74	D
		55-64	E
Незадовільно		30-54	FX
	0-29	F	

Оцінювання відповідей на окреме теоретичне питання білету та допоміжні запитання проводиться відповідно за 100-бальною шкалою. Методика визначення оцінки міститься в таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання відповідей на окреме питання

Методика визначення оцінки	100 - бальна оцінка
Відповідь по суті, правильна і повна (здобувач має глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, може чітко сформулювати дефініції, використовуючи спеціальну термінологію, володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми теорії і методики фізичного виховання і спорту, її мету та завдання. Вміє творчо застосувати здобуті практичні вміння і навички при аналізі основних питань та використовує їх під час відповіді.)	90-100
Відповідь по суті, правильна, але не достатньо повна (здобувач має глибокі міцні ґрунтовні знання, використовує практичні навички, але може допустити неточності в формулюванні, незначні помилки в наведених прикладах).	81-89
Відповідь по суті, загалом правильна, не достатньо повна (здобувач знає програмний матеріал у повному обсязі, має практичні вміння, але не вміє поєднувати теоретичні і практичні аспекти фізичної культури і спорту).	75-80
Відповідь по суті, з незначними помилками, не повна (здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння необхідності поєднання теорії і практики з фізичної культури і спорту, але допускає неточності в термінології, відповіді неповні, серед яких є значна кількість суттєвих помилок).	65-74
Відповідь загалом по суті, з помилками, не повна (здобувач має базовий рівень знань, володіє необхідними вміннями та практичними навичками для вирішення стандартних завдань фізичного виховання; виявляє розуміння лише основних положень навчального матеріалу; здатний, з помилками та з додатковими питаннями, сформулювати визначення понять та категорій).	55-64
Відповідь наближена до правильної, зі значними помилками (здобувач мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності; слабо орієнтується в поняттях, визначеннях, не пов'язує теорію і практику фізичного виховання в єдину структуру).	30-54
Відповідь не по суті і не правильна (здобувач не володіє необхідними знаннями, вміннями, навичками та науковими термінами, не використовує практичні вміння і навички з фізичного виховання, демонструє низький рівень теоретико-методичних знань та умінь).	0-29

За результатами оцінювання студентів Голова екзаменаційної комісії визначає кінцеву оцінку згідно оцінок кожного з членів екзаменаційної комісії та вносить оцінки у відомість оцінювання успішності.

Результати кваліфікаційного екзамену оголошуються студентам Головою екзаменаційної комісії після узгодження з членами комісії по закінченню кваліфікаційного екзамену. Схвалені екзаменаційною комісією оцінки оскарженню не підлягають.

Протоколи засідання екзаменаційної комісії, залікові книжки з проставленими в них оцінками підписуються головою і членами комісії.

**Перелік питань, що виносяться на комплексний кваліфікаційний
екзамен для здобувачів ОС «Бакалавр» спеціальності 017 Фізична
культура і спорт**

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

1. Система фізичного виховання: спрямованість функціонування, мета і завдання, принципи системи фізичного виховання.
2. Фізична вправа – основний і спеціальний засіб фізичного виховання. Класифікація фізичних вправ.
3. Навантаження і відпочинок як взаємопов'язані компоненти виконання фізичних вправ.
4. Поняття про техніку фізичних вправ та їх характеристика.
5. Базові поняття: «метод», «методика», «методичний прийом». Класифікація методів фізичного виховання.
6. Педагогічні основи теорії навчання.
7. Фізіологічні основи теорії навчання.
8. Стадії формування рухових навичок. Фактори успішного формування рухових навичок.
9. Етап розучування рухових дій: завдання, засоби, методи, характерні помилки.
10. Етап закріплення рухових дій: завдання, засоби, методи, характерні помилки.
11. Етап удосконалення рухових дій: завдання, засоби, методи, характерні помилки.
12. Сила та її прояв у руховій діяльності: визначення поняття, фактори, що обумовлюють її прояв, види силових здібностей, методи розвитку.
13. Швидкість (бистрота) та її прояв у руховій діяльності: визначення поняття, фактори, що обумовлюють її прояв, види швидкості, методи розвитку.
14. Координаційні здібності та їх прояв у руховій діяльності: визначення поняття; фактори, що обумовлюють їх прояв; види координаційних здібностей, методи розвитку.
15. Гнучкість та її прояв у руховій діяльності: визначення поняття, фактори, що обумовлюють її прояв, види гнучкості, методи розвитку.
16. Витривалість та її прояв у руховій діяльності: визначення поняття; фактори, що обумовлюють її прояв; види витривалості, методи розвитку.
17. Урок фізичної культури як основна форма фізичного виховання; значення, характерні особливості, структура, типи і види.
18. Контроль та облік у процесі фізичного виховання.
19. Мета, завдання і спрямованість фізичного виховання дітей шкільного віку.

20. Продуктивні (сенситивні) періоди виховання рухових здібностей у шкільному віці.

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ОБРАНОГО ВИДУ СПОРТУ

1. Сутність і функція спорту як складного явища суспільного життя.
2. Методологія розвитку теорії підготовки спортсменів.
3. Теорія спорту як система наукових знань.
4. Чинники і тенденції розвитку спортивних досягнень.
5. Закономірності та принципи спортивного тренування.
6. Управлінська діяльність тренера.
7. Зони спрямованості тренувальних і змагальних навантажень.
8. Фізіологічні механізми адаптації до навантажень.
9. Вікові зони розвитку людини. Сенситивні періоди і адаптація у спорті.
10. Роль і значення спортивної техніки в різних видах спорту. Характеристики техніки спортивних вправ.
11. Мета, завдання та зміст тактичної підготовки спортсменів.
12. Фізична підготовка спортсменів. Загальна характеристика фізичних якостей.
13. Мета, завдання та зміст психічної підготовки спортсменів.
14. Стадії багаторічної підготовки спортсменів.
15. Тренувальні заняття, їх типи, структура і зміст.
16. Мікро- та мезоцикли їх типи, структура і зміст.
17. Особливості побудови мікро- та мезоциклів (на прикладі спортивної спеціалізації).
18. Макроцикли, їх типи, структура і зміст.
19. Особливості побудови макроциклів в обраному виді спорту (на прикладі спортивної спеціалізації).
20. Одно, двох та трьох циклові моделі періодизації в системі багаторічної підготовки.
21. Періодизація річної підготовки в спортивних іграх.
22. Періодизація річної підготовки в легкій атлетиці.
23. Періодизації річної підготовки в єдиноборствах.
24. Періодизація річної підготовки в силових видах спорту.
25. Тренування і змагання в різний час доби.
26. Планування засобів відновлення і стимуляції працездатності в процесі підготовки.
27. Загальні основи раціонального харчування спортсменів.
28. Організаційні особливості спортивного відбору.
29. Відбір і орієнтація для занять різними видами спорту.
30. Структура та зміст змагальної діяльності в спорті (на прикладі спортивної спеціалізації).

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОГО СПОРТУ

1. Структуру і зміст тренувального заняття юних спортсменів. Типи, форми тренувальних занять.
2. Розвиток вітчизняної теорії і методики дитячо-юнацького спорту. Етапи формування теорії і методики дитячо-юнацького спорту.
3. Норми змагальних навантажень і умови проведення змагань з видів спорту для спортсменів дитячого та юнацького віку.
4. Основні закономірності та принципи адаптація до тренувальних і змагальних навантажень спортсменів дитячого та юнацького віку.
5. Особливості психологічної підготовки спортсменів дитячого та юнацького віку у командних ігрових видах спорту.
6. Зони спрямованості тренувальних і змагальних навантажень для спортсменів дитячого та юнацького віку.
7. Складові професійної діяльності тренера дитячо-юнацького спорту.
8. Мета діяльності і завдання ДЮСШ. Структура ДЮСШ. Положення про ДЮСШ.
9. Вікові ступені розвитку особистості.
10. Особливості розвитку фізичних якостей у дітей та підлітків. Сенситивні періоди хлопців та дівчат.

ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

1. Роль спорту в розвитку і вихованні людини.
2. Змагання в системі підготовки спортсменів. Структура і види.
3. Загальна характеристика системи підготовки спортсменів.
4. Адаптація до тренувальних впливів в системі підготовки спортсменів.
5. Засоби спортивного тренування.
6. Методи спортивного тренування.
7. Завдання та зміст технічної підготовки спортсменів.
8. Завдання та зміст тактичної підготовки спортсменів.
9. Фізична підготовка спортсменів.
10. Відбір спортсменів і визначення їх спортивної орієнтації.

ОЛІМПІЙСЬКИЙ І ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ

1. Сучасний олімпізм і його основні принципи. Основні органи МОК.
2. Періодизація ігор Олімпіад.
3. Основні положення щодо проведення Ігор Олімпіад.
4. Назвіть проблеми аматорства в сучасному олімпійському спорті.
5. Організаційна структура професійного спортивного клубу (команди).
6. Правові основи професійного спорту в Європі.
7. Економічна діяльність МОК.

8. Спонсорство, ліцензування, реклама і маркетинг та їх значення у фінансуванні олімпійського спорту.
9. Ознаки професіоналізму у спорті Стародавньої Греції.
10. Характеристика розвитку футболу провідних країнах Європи.
11. Організаційна структура професійних ліг.
12. Організаційна структура професійного спортивного клубу (команди).
13. Історія розвитку правових основ професійного спорту в Європі.
14. Назвіть вимоги клубів щодо укладення контракту з тренерами.
15. Назвіть вимоги клубів щодо укладення контракту з ігроками.
16. Джерела прибутків професійного спорту.
17. Статті видатків у професійному спорті..
18. Діяльність НОК України та федерацій з видів спорту при підготовці та участі спортсменів в змаганнях вищого ґатунку

АДАПТИВНИЙ СПОРТ

1. Основні поняття адаптивного спорту.
 2. Загальна (медична) класифікація адаптивного спорту.
 3. Функціональна класифікація спортсменів-інвалідів.
 4. Головні функції інвалідного спорту.
 5. Структура засобів спортивної підготовки в адаптивному спорті.
 6. Послідовність організаційно-методичних заходів під час тренувальних занять з інвалідами.
 7. Система спортивних змагань зі спортсменами-інвалідами.
 8. Специфічні вимоги до організації спортивних змагань з інвалідами.
 9. Види спортивних змагань інвалідів у адаптивному спорті.
 10. Диференційний розподіл спортивних змагань в адаптивному спорті.
 11. Мета діяльності Міжнародного Паралімпійського комітету.
- Принципи класифікації в параолімпійському спорті.
12. Соціальна адаптація інвалідів у сучасному суспільстві.

СПОРТИВНА ПЕДАГОГІКА

1. Предмет, мета та завдання спортивної педагогіки.
2. Педагогічна система та її структурні компоненти.
3. Процес виховання. Об'єктивні та суб'єктивні чинники.
4. Структура процесу виховання. Рушійні сили виховного процесу.
5. Основні принципи навчання, які реалізуються у фізичному вихованні.
6. «Засіб» і «метод» навчання у фізичному вихованні.
7. Основні та допоміжні засоби і методи інформації.
8. Методи навчання вправ.

9. Уміння і навичка. Етапи розучування рухової дії.
10. Послідовність навчання спортивної техніки.
11. Перелік спеціальних знань, які необхідні спортсменам.
12. Рівні майстерності тренера.
13. Елементи педагогічної культури спортивного педагога.
14. Авторитет тренера та його компоненти.
15. Засоби впливу тренера на юних спортсменів.
16. Професійні деструкції, характерні для педагога, і типові приклади їх прояву у педагога, викладача, тренера.
17. Причини конфліктів у спортивно-педагогічній взаємодії та шляхи їх вирішення.
18. Планування у навчально-виховному процесі з фізичного виховання.
19. Мета та способи поточного педагогічного контролю.
20. Група методів самоконтролю у спортивній діяльності.